

باسمه تعالی

فرم طرح درس

عنوان درس: فقه مقطع: دکتری رشته: فقه و مبانی حقوق اسلامی مدرس: نریمانی

۱. معرفی و اهداف درس

از یک سو فقه، بر اساس نیازهای موجود بشر، باید نظر شارع مقدس را بیان کند؛ از سوی دیگر همواره ملاکهای صحت و بطلان معاملات نوپیدا محل بحث بوده است؛ در این دوره کوتاه، مهمترین سرفصلهای موثر در استنباط احکام فقه تجارت بحث و بررسی می‌گردد تا مخاطبان با تکیه بر آموخته‌های سابق خود در زمینه قواعد فقهی و مباحث اصولی ضمن موضوع شناسی صحیح و استاندارد، با استفاده از مبانی فقه جواهری حکم معاملات نوپیدا را بیابند و در مسیر اجتهاد گام بردارند. در واقع دو هدف اصلی این دوره، تسلط دانشجویان بر شیوه موضوع شناسی و حکم شناسی و مبانی فقهی و اصولی مورد نیاز در حکم شناسی مسایل نوپیدا در زمینه تجارت است.

۲. معرفی استاد

[/https://www.mofidu.ac.ir/departments/theology/the-faculty/seyed-mahdi-narimani-zamanabadi](https://www.mofidu.ac.ir/departments/theology/the-faculty/seyed-mahdi-narimani-zamanabadi)

۳. پیشنیازهای درس

- مباحث فقهی و قواعد فقهی معاملات: مانند: لا ضرر؛ لا بیع الا فی ملک؛ اکل مال به باطل؛ غرر؛ ربا؛ قمار؛ معامله سفهی؛ تعاون بر اثم؛ نفی سبیل؛ سلطنت؛ صلح؛ شروط.
- مباحث اصول فقه: مانند: حجیت بنا و سیره عقلا، سیره متشرعه، عرف، قول متخصص و قیاس؛ فقه المقاصد.
- مباحث فقه الحدیث و درایة الحدیث.

۴. منابع

الف) منابع اصلی

۱. اردبیلی، احمد. مجمع الفائدة و البرهان فی شرح إرشاد الأذهان؛ قم: انتشارات اسلامی؛ ۱۴۰۳ق
۲. انصاری، مرتضی. المکاسب؛ قم: کنگره جهانی بزرگداشت شیخ اعظم انصاری؛ ۱۴۱۵ق
۳. ایروانی، علی. حاشیة المکاسب؛ تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ۱۴۰۶ق
۴. بحرانی، شیخ یوسف. الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة؛ قم: انتشارات اسلامی؛ ۱۴۰۵ق
۵. تبریزی، جواد. ارشاد الطالب الی التعلیق علی المکاسب؛ قم: اسماعیلیان؛ ۱۴۱۶ق
۶. حسینی عاملی، سیدجواد. مفتاح الكرامة؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۱۹ق

۷. حسینی حائری، سید کاظم، فقه العقود؛ قم: مجمع الفکر الاسلامی؛ ۱۳۸۱ ش.
۸. حلی، فاضل مقداد سیوری. کنز العرفان؛ قم: مرتضوی، ۱۴۲۵ ق
۹. خوانساری، محمد. الحاشیه الاولی و الثانیه؛ بیجا: بینا؛ بیتا
۱۰. خمینی، سید روح الله. کتاب البیع، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره؛ ۱۴۲۱ ق.
۱۱. خمینی، سید مصطفی. کتاب البیع، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره؛ ۱۴۱۸ ق
۱۲. خویی، سید ابوالقاسم. موسوعه الامام الخویی؛ قم: مؤسسه احیاء آثار الإمام الخوئی ره؛ ۱۴۱۸ ق
۱۳. شهید ثانی، زین الدین. مسالک الافهام فی شرح شرائع الاسلام؛ قم: مؤسسه المعارف الاسلامیه؛ ۱۴۱۳ ق
۱۴. طوسی، محمد بن حسن. المبسوط فی فقه الامامیه؛ تهران: المکتبه المرتضویه؛ ۱۳۸۷ ق
۱۵. طوسی، محمد بن حسن. الخلاف؛ قم: نشر اسلامی؛ بیتا
۱۶. طوسی، محمد بن حسن. النهایه فی مجرد الفقه و الفتاوی؛ قم: تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (ع)؛ بیتا
۱۷. کاشف الغطاء، حسن. انوار الفقاهه کتاب مکاسب، نجف: مؤسسه کاشف الغطاء، ۱۴۲۲ ق
۱۸. محقق حلی، شرائع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ قم: رشید؛ ۱۳۹۶ ش
۱۹. مددی، سید احمد، تقریرات درس خارج فقه و اصول؛ قم: سایت معظم له
۲۰. مصطفوی، سید محمد کاظم. فقه المعاملات؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۲۳ ق
۲۱. منتظری، حسینعلی. دراسات فی مکاسب المحرمه؛ قم: تفکر، ۱۴۱۵ ق
۲۲. موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم؛ الرسائل الفقهی، قم: دفتر معظم له، بیتا
۲۳. نجفی، محمد حسن. جواهر الکلام فی ثوبه الجدید؛ قم: دائرة المعارف فقه اسلامی؛ ۱۴۲۱ ق
۲۴. یزدی، سید محمد کاظم. العروة الوثقی (المحشی)؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۱۹ ق
۲۵. یزدی، سید محمد کاظم. حاشیه مکاسب؛ قم: اسماعیلیان، ۱۴۲۱ ق

ب) منابع برای مطالعه بیشتر

۱. آخوند خراسانی، محمد کاظم. کفایه الاصول (با تعلیقه زارعی سبزواری)؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۳۰ ق
۲. انصاری، مرتضی، فرائد الاصول؛ قم: مجمع الفکر الاسلامی، ۱۴۲۰ ق
۳. ایروانی، باقر؛ تجذیر المسئله الاصولیه، بیجا: بینا؛ ۱۴۳۹ ق
۴. ایراوانی، باقر، الحلقة الاولی و الحلقة الثانیة فی اسلوبها الثانی، قم: نشر هاجر، ۱۳۹۳ ش
۵. بجنوردی، سید حسن. القواعد الفقهیة؛ قم: الهادی، ۱۴۱۹ ق
۶. زارعی سبزواری، عباسعلی. القواعد الفقهیة فی فقه الامامیه؛ قم: انتشارات اسلامی، ۱۳۹۸ ش
۷. جمعی از نویسندگان. الفائق فی الاصول؛ قم: دفتر فقه معاصر؛ ۱۳۹۸ ش
۸. مراغی، سید میر عبدالفتاح. العناوین الفقهیة، قم: انتشارات اسلامی، ۱۴۱۷ ق
۹. منتظری، حسینعلی. مجمع الفوائد، قم: بینا، بیتا
۵. تکالیف دانشجو

الف) ارزشیابی مستمر: (ارزشیابی برای آموختن)

- به شیوه مکتب سامرایی، در هر جلسه همه دانشجویان پژوهش‌های خود را ارایه می‌کنند و توسط سایرین بررسی و تحلیل می‌گردد، سپس مدرس به داوری و جمع بندی مطالب می‌پردازد.
- کلیه دستاوردهای دانشجویان به صورت مکتوب در اختیار سایرین قرار می‌گیرد.
- ارزشیابی‌ها و فعالیت کلاسی دانشجویان در طول ترم، ۱۰ نمره دارد.

ب) ارزشیابی پایانی: (ارزشیابی از آموخته‌ها)

- نگارش یک مقاله علمی مورد تأیید استاد، در زمینه یکی از معاملات نوپیدا مانند: بازاریابی چندسطحی؛ ارزش دیجیتال؛ داد و ستد ارز در فارکس؛ مالکیت/حقوق فکری/معنوی؛ برداشتن اعضای بدن؛ خرید و فروش سگهای تزئینی و حقیقت‌یاب (پلیس، زنده یاب، موادیاب، مسیریاب، ارتش، جستجوگر)؛ قراردادهای جدید (مانند: سوآپها، قرارداد آتی یا آینده، اختیار معامله) و تغییر در عقود قدیم مانند شرکت ابدان و مضاربه اذنی؛ ارزش معنوی؛ حقوق معنوی؛ یا در مسایل اصول فقه مرتبط با استنباط در مسایل مستحدثه.
- فرصت ارائه مقاله، تا پایان زمان امتحانات رسمی دانشگاه است.
- ارزشیابی پایانی ۱۰ نمره دارد.

۶. زمانبندی

- جلسه ۱ و ۲: فلسفه تجویز معاملات و ریشه‌یابی علل منع از برخی معاملات؛
- جلسه ۳ و ۴: تاثیر زمان و مکان در احکام و موضوعات معاملات؛ (موضوع‌شناسی معاملات نوپیدا؛ شیوه صحیح تحلیل و بررسی موضوع برای افتاء؛ راههای کشف رابطه معاملات موجود با معاملات زمان شارع)
- جلسه ۵ و ۶: توقیفیت یا عدم توقیفیت (تاسیسی یا امضائی بودن) احکام معاملات و آثار فقهی آن؛
- جلسه ۷: شرایط و نمونه‌های سیره‌های معتبر در عصر شارع و مستحدث؛
- جلسه ۸: بررسی ادله تجارت؛ (عمومات و اطلاقات ادله نقلی و شرایط جواز تمسک به آنها؛ گستره و اعتبار ادله لبی)
- جلسه ۹: تقسیم عقود به اذنی و غیر اذنی و آثار فقهی آن؛
- جلسه ۱۰: شرایط عام صحت معامله، متعاملین، ثمن و مثن؛ (مانند: اصل اولی در معاملات فساد یا صحت؛ اصل لزوم در قراردادهای عقلایی؛ داد و ستد فقه شیعه و اهل سنت مانند جایز بودن مضاربه، ضم یا نقل ذمه در ضمان)
- جلسه ۱۱: حکم‌شناسی معاملات نوپیدا.

در پناه حق موفق باشید

۱۴۰۱/۰۵/۲۵